48ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1029 Կ. ՊՈԼԻՍ ՈՒՐԲԱԹ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 29/1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1904 3 ՐԱՄԱԶԱՆ 1322 — 29 ԹՇԵՐԻՆԸ ԷՎՎԷԼ 1320

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՑԿԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՍՍԷՐԵԱՆ
ՅՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիոյ Մեծ Փողոց, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր։

Մանկական Էֆքիար

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԱԴԱՊԻՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳԱՂԱՓԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه بوى وسياسى غزته‌در
صاحب امتيازى : اوجانس فريد
اداره خانه‌سى : باب عالى جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԱՓԱՆԶԱՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Գօլշոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Դուռսանելու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆր.

ՏԱՐՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ տողամի համար, տողը 5 ղրուշ,
Մէկ տողամի աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ս ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Ոմանք զարմանք կը յայտնեն թէ ինչպէս կարելի է ընդունիլ որ Աւետարէր պաշտօնեայ և ջատագով հանդիսանայ Բարեշրջութիւն կոչուած գիտական վարդապետութեան, որ ընդհանրապէս Ս. Գրոց վարդապետութիւններուն հակառակ կը նկատուէր ժամանակ մը։

Ատոնք ի՛նչ կերպով որ ստեղծեց արարածները, անոնք նոյնը մնացին, և յաջորդական ոևէ զարգացում չը կրկնին, բաց ի մեծութեան և լայնութեան բնական զարգացումէն։ Այնպէս որ երբ այսօր մեր Նախահօր Ադամին տրուէր կրկին տեսնել մարմնաւոր աչքերով կենդանիները, նոյնը պիտի գտնէր զանոնք մարմնով ու ձեւով, զորս զգեցած ժուռ կուգային Փափկութեան Դրախտին դալարաւէտ ցանկապատին շուրջ։ Առիւծը նո՛յն, վագրը նոյն, որոնք իրենց այժեան կաղաղութենէն մերկացած՝ ընտանի և հեզահամբոյր կատուի մը պէս Ադամին և Եւային ոտքը կը փաթթուին, և զարմանահրաշ խաղերով կը քաղցրացնէին մեր Նախահօր ու Նախամօր առանձնութեան ժամերը։ Նո՛յն նաեւ օձը, որ Սատանին նենգամտութեան պատկան դարան մը չեղած՝ չունայի մը պէս խաղալիկ էր Ադամին ու Եւային ձեռքին մէջ։ Անոր օղակ առ օղակ հանգոյցները ու խայտաբղէտ մանուածները հրապոյր կ'առթէին իրենց աչքերուն։

Նոյնը իմացի՛ր նաեւ բոլոր միւս կենդանիներուն համար։

Ահա այսպէս էր երբեմն ուղղափառ վարդապետութիւնը՝ Բարեշրջութենէն առաջ։

Ցաւալուր Բարեշրջութիւնը կը վարդապետէ թէ տարակոյս չկայ որ արարիչը Աստուած է, որ բոլոր արարչական բնութիւնը արդիւնաւորեց իր լոկ խօսքով, բայց դարերու ընթացքին մէջ արարածները՝ երկրագունտին զանազան կողմերը իրենց ցրուելուն հետեւանօք, նոր կերպարանք, նոր զարգացում զգեցան, ջիղի, գնդերի, մկանունքի նորագոյն կերպափոխութիւն մը կրեցին, մէկ խօսքով՝ ազդուեցան կլիմային, ջուրին, լերան, հովիտին և ծովուն բնական տպաւորութիւններէն, և քանի որ կլիման, ջուրը, լեռը են. նոյն չեն՝ Աստուծոյ կողմէ հաւասարապէս կարգաւորուած ըլլալով հանդերձ, ամբարշտութիւն չըլլար ընդունիլը թէ կենդանիներն ու տունկերն ալ՝ միլիարտներն ու հանգամանքներուն պէսպիսութեան համեմատ՝ տարբեր ձեւով ու կերպարանքով յայտնուին տիեզերքի տարբեր մասերուն մէջ։ Հովին չունչը՝ որ, զոր օրինակ, այս ինչ տունկին թեթեւ սերմը տարաւ ձգեց երկրի այս ինչ մասին ծոցին մէջ, առաջին խողովակը եղաւ կերպափոխութեան, և փոխադրուած տեղին ընութենէն տարբեր ընութեամբ մը սկսաւ երեւիլ ժամանակի ընթացքին մէջ։ Ո՛ւր որ ի սկզբան փոքր էր, հիմա, իր նոր գտնուած տեղին մէջ, եղաւ ճաւնմնաթիզ, ուռճացաւ, զարգացաւ և հոս ի՛նչ որ խորշ մը էր, հոն եղաւ թուփ մը, երկայնանիստ, մեծածաւալ ու խորարմատ, որովհետեւ նոր հողին հոյզն ու հիւթը ա՛լ աւելի նպաստեցին անոր կենսականութեան ենթադրենք թէ դիպուածը այնպէս բերած էր որ նոյն տունկը հոս զետեղուած ըլլար խոշոր ծառի մը խամրեցուցիչ չուքին տակ, որ կ'արգիլէր անոր ազատ ու օդասուն աճումը, և դարձեալ դիպուածը նետեց զայն բացօդեայ, արձակ դաշտի մը արեգաւէտ ծոցին մէջ, և ահա մեր ճոզած ու ամբած սա՛ բոյսը կենդանի խոշոր ծառ մը եղաւ Ափրիկէի հրանուտ երկնքին տակ, տարեւոր անձրեւներուն բարերար ազդեցութեան ներքեւ զարգանալով ու ընդլայնելով։

Նոյնը ենթադրեցէք բոլոր տունկերուն և կենդանիներուն վրայ, որոնք պարտաւորիչ կամ բնական գաղթականութեան մը հոսանքին հետեւելով նոր կալ ու նոր բոյս, նոր գետին ու նոր կաղաղ յօրինեցին իրենց համար։ Ոմանց տեսակները բնականաբար կրնային փճանալ նոր վայրերուն անյարմարութենէն, ճիշդ նո՛յն տեսակետով, որով ուրիշներ կրնային աղնուացնել և զարգացնել իրենց տեսակները։ Երկրին երբեմնի նիւթական պայմաններուն փոփոխութեան պատճառաւ, կենդանիներ և տունկեր կան, զորս բրածոյ կ'անուանենք, որոնք այսօր գոյութիւն չունին այլ եւս, և նախայրհեղեղեան կամ յետյրհեղեղեան հողերու խաւին տակէն հանուելով, այսօր հիացում կը պատճառեն գիտնական աշխարհին։

Ահա համառօտիւ Բարեշրջութիւնը, որ Աւետարէրի չնորհիւ այսօր պահ մը գիտական խնդիրը կը դառնայ։

Բայց որպէսզի մեր ընթերցողները աւելի խելամուտ ըլլան, կը համարձակինք աւելցնել թէ Բարեշրջութեան դլխաւոր սկզբունքն է մրցումը անտեսական կեանքի մէջ։

Ամէն երկրագործ չի յաջողիր, որովհետեւ չի տակար, որովհետեւ Բնութիւնը անոր մարմինին մէջ դրած չէ ա՛յն տեսակ մը աննկուն կորովը, որով ուրիշ երկրագործ մը, իր դրացին, կը յաջողի խլել իր հացը հողի կոչկոռներէն, որոնք ապերախտ կը գտնուին ուրիշ բաղուկի մը քրտնաթոր աշխատութիւններուն դէմ։ Ամէն վաճառական չի յաջողիր, որովհետեւ ջողութիւնը կ'արձանագրեն երկարաշատում տողերով իրենց Տիրոջական գործին ու միսիոնարական պարզ այցելութիւններուն։

Ա՛ս երկրորդ զարմանքն է որ կը յայտնուի Քրիստոսի Աստուածութեան մասին Պատ. Գրիգորեանի մեծադղորդ յօդուածին առթած ապշութենէն վերջ։ Պատ. Գրիգորեան նոյն տարակոյսները Բեմին վրայ ալ պարզեր է, կ'ըսուի։ Արդէն Բողոքականութիւնը կրօնական քննադատութեան և ատատաբանական երկայնութիւններու ապատ բեմ մըն է, ան հակառած չըլլար ինք իրեն, երբ արտաքոյ Եկեղեցւոյ դաւանուած վարդապետութիւնները անդամ բացայայտուելու առիթ գտնեն Բողոքականներու Բեմին վրայ, որովհետեւ չէ՞ որ Պողոս Առաքեալ ըսած է.— «Բարին քննեցէք ու ամուր բռնեցէք»։ Եւ Բարին կը դադրի բարի ըլլալէ, երբ ճշմարիտ ու Եկեղեցիկ չէ միանգամայն, ինչպէս ճշմարիտն ու Եկեղեցիկը իրենց կարգին պէտք է ըլլան Բարի։ Այս է պատճառը որ երբ նոյն իսկ Քրիստոսի Աստուածութեան վրայ Պատ. Գրիգորեանի յայտնած տարակոյսները գեղեցիկ ալ ըլլան, բարի չեն, ճշմարիտ ալ ըլլան,— քա՛ւ լիցի — գեղեցիկ չեն։

Բարեշրջութեան վարդապետութիւնը իր չափաւոր ձեւին մէջ գիտական ճշմարտութիւն մըն է, որուն չի հակասեր Ս. Գիրքը։ Վեցօրեայ Արարչագործութեան Գլուխները այսօր նոյն իսկ Կաթոլիկ Եկեղեցիին լուսամիտ Աբբաները պատչաճեցուցած են Գիտութեան միջոցաւ պարզուած ու մեկնաբանուած վարդապետութիւններուն հետ, առանց կրօնական սկզբունքներուն աւերում առաջ բերելու։ Ս. Գիրքը գերազանցապէս բովանդակիչ մատեան մըն է, համառօտ և ամփոփ, որուն նպատակն է պանծացնել Տիրոջ հրաշալի սանձնագործութիւնը, և հռչակել Տիրոջ կամքը և պատուիրանները, և, մէկ խօսքով, բարոյական և հոգեկան Փրկութեան ճամբան ցոյց տալ հաւատացեալներուն։ Ս. Գիրքը Գիտութեան միջոցաւ ձեռք բերուած մանրամասնութիւններուն չի հակառակիր, որովհետեւ բանական մարդուն իմաստութիւնը և խուզարկու առողջ միտքն ալ նոյն արարչագործ Տիրոջ մէկ պարգեւն է։ Բայց ո՛րքան որ հրաշալի ըլլայ Մատեանը և անոր պարզած հիմնական վարդապետութիւնները ո՛րքան որ անեղծանելի ըլլան և անվերջանելի, Գիրքը՝ իր կարի համառօտութեան հետեւանքով իսկ՝ ինչ ինչ կէտերու մէջ պէտք ունի այն մեկնութիւններուն, որոնք տրուած են Քրիստոսի դարուն ժամ ապրող երանաշնորհ հայրապետներուն, ու մեր փոքրոգութիւններէն ու երկբայութիւններէ զերծ վարդապետներուն կողմէ։ Այդ մեկնաբանութիւններուն ու պարզաբանութիւններուն կարդէն են Քրիստոնէական Եկեղեցիին առաջին դարերուն աւանդութիւնները, որոնց մասին Բողոքական Եկեղեցին միամիտ չդտնուելով, յաճախ կը տարուբերի բուն եկեղեցական վարդապետութիւններու անսրոյ մթնոլորտի մը մէջ, և երթալով կ'աւելնայ՝ քան թէ կը պակսի՝ թիւը բաղմատեսակ Ցարանուանութիւններու, որոնցմէ խոհեմագոյնը գտնուած է Անկլիքան Եկեղեցին իր չափաւոր հայեացքներուն պատճառաւ, զորս ա՛լ աւելի լայնցնելու ընդունակ է։

Կը կրկնենք թէ կրօնքի Բարեշրջութեան մասին Բողոքականութեան հաւատնուութիւնը բնական է, նոյնիսկ Բարեշրջութեան քիչ մը ծայրայեղ սահմաններուն մէջ։ Որոշ և կարուկ վարդապետութիւններու գետնի մը վրայ դեռ կոխած չըլլալով Լութերի հեռաւոր օրերէն ի վեր, Բողոքական Եկեղեցին իր բաղմակնիռ հատուածներով՝ ա՛լ աւելի միտում ունի գիտական յաւաղդիմութեանց պատչաճեցնելու գինքը, զայդ ընթանալով Գիտութեան պահանջումներուն, և այս կերպով միայն կարելի է բանաւոր մեկնութիւն մը տալ նոյն եկեղեցիին յարանուանութիւններուն հսկայի քայլերուն։ Այս մեթոդը տարակոյս չկայ թէ իր ադաւելութիւնները ունի բարոյական ճշմարտութեան տեսակէտով, և, նոյն իսկ հոգեւոր տեսակէտով, բայց իր վնասներն ալ ունի, որոնց պէտք է հանդուրժեն ամէն անոնք, որոնք այդ եկեղեցիին անդամակցած են։

Թերեւս ա՛յս էր նաև մին այն պատճառներէն, որոնց համեմատ մեր պապերը կը կարծէին թէ Բողոքականութիւնը անհաւատութեան կը տանի իր բնական հետեւութիւններուն մէջ — խոշոր սխալ մը, որ քա՛ւ լիցի թէ իրականութեան մէջ ճիշդ ըլլայ։

ԵՐ. Տ. ԱՆԴՐԻԱՍԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսք»ի Նոյեմբեր 8ի խմբագրականեն

Թէեւ Բորթ Արթուրի պաշարման և վերջին օրերուն անոր յառաջդիմութեան վրայ բազմաթիւ տեղեկութիւններ հասած են շատ մը մանրամասնութիւններով, բայց դեռ հաստատուած չէ թէ ո և է գլխաւոր բերդ ճաթոնցիներուն ձեռքը ինկած ըլլայ։ Բնաւ վստահութեան արժանի չեն այն լուրերը՝ որոնց համեմատ Ռուսք պարպեր են հիւսիսային և արեւելեան ճակատին բերդերը, և քաղաքին հարաւային արեւմտեան կողմը գտնուած բերդախումբէն ետ քաշուած են, ինչպէս նաեւ այն ընդհանրապէս հաղորդուած լուրը թէ ցամաքին կողմը գտնուած բոլոր ամրոցները արդէն իսկ ճաթոնցիներէն գրաւուած են։ Վստահութեան արժանի չէ, կ'ըսենք, քանի որ այս բոլոր տեղեկութիւններուն անխուսափելի հետեւութիւնը պիտի ըլլար անձնատրութիւնը՝ որուն մասին լուր կը մնայ ճաթոնցիք։ Բոլոր ըսի-ըսաները և ծայրայեղութիւնները մաղելէ վերջ, ճշմարտանմանը ու կարելին գտնելու համար, կ'ենթադրենք թէ ռմբակոծութեան միջոցաւ յարձակեալ բերդերուն վրայ բացուած չեն ա՛յնպիսի պատառուածքներ, որոնք անկարելի ընեն Ռուսերուն փոխադարձ կռիւը, որովհետեւ ճաթոնցիք այդ կերպով պիտի կրնային տէր ըլլալ մատակայ խրամներուն, բերդերուն մօտի զառիթափերուն, և իրենց ուղղութիւն պէտ ակնոներ պիտի զետեղէին։ Այս տեսակէտով ճաթոնցիներուն մեծ եռանդը ուղղուած կ'երեւի գլխաւորաբար Էրլուսնկշան և Քիկվանշան բերդերուն դէմ, արեւելեան ճակատին վրայ, ինչպէս նաև Սրածայր լերան բերդախումբերէն մէկուն դէմ։ Թօքիոյէ պաշտօնական լուրի մը մէջ կ'ըսուի թէ այս բերդերուն վերի մասերը և զառիթափերուն վերի փէշերը գրաւուած են և հիմա կ'աշխատուի խորտակել անոնց կոշմնակի ամրութիւնները և խրամները։ Այս պաշտօնական տեղեկութիւնը պէտք է անդամաւել, անոր նշանակութիւնը չչափազանցելու համար։

Զառիթափերուն վերի փէշերը ըսելով պիտի հասկնանք յարձակողներուն աւելի մօտ գտնուած խրամները, կամ խրամի պատերը։ Անոնց վերի կողմը կը գտնուի բերդին առաջամասը՝ բայց պաշտպանուած, հողերու կոյտով ծածկուած է, և անոնց մէջ հաստատուած թնդանօթները մեծ գործ կը տեսնեն։ Հետեւաբար, բերդին այս յառաջամասին վրայ յարձակողը չարունակ բերդին տաստիկ և ազդեցիկ կրակին տակ կը գտնուի։ Ենթադրենք թէ զառիվայրերուն ցից մասերուն տակ ծածկուի, բայց խրամներուն հասնելէ առաջ պէտք է որ բերդը նախապէս առնուի հետեւակազօրքերուն միջոցաւ։ Ասոր համար ալ պէտք է յառաջամասին պատերը քակել, խրտակել ռումբով, և հետեւակներուն համար ալ պահուըտելու տեղեր գտնել։ Հողին վրայ բացօթեայ կռուելով այս գործը լուծուելիք բան չէ, ականներու միջոցաւ միայն կարելի է այս ծանր աշխատութիւնը ի գլուխ հանել։ Երբ յարձակողը յառաջամասին տարոյը հասնելը կորսնցնելը բան մը ըսել չէր տիկին Կայծակեանի համար որ հիմա զուսկին կսկիծը մոռցած այս անեղութիւններուն դարման մը ստեղծել միայն կը խորհէր։

Տիկինը կամայ ակամայ սիրտուեցաւ իրիկուան մութին յետաձգել փոխադրութիւնը որուն համար անհրաժեշտ եղած պատրաստութիւնները տեսնելէ ետք տուն վերադառնալ, ու տխուր գոյժը հաղորդեց ծառաներուն բոլորովին մատցածին գոյն մը տալով անոր, որպէս թէ Կռէկուառ ձիով պատոյտ մը կատարած պահուն ինկեր և յսոի կերպով ջախջախուեր ու չրջականները գտնուած յոյն ընտանիք մը մարդասիրաբար զայն իր տունը առեր նախնական դարմաններն ըրեր է եւ անկէ իրիկուան՝ պատգարակով պիտի փոխադրուի իրենց տունը։

Այս սուտին թէեւ չհաւատացին ան ծառայողները, սակայն անկեղծ ցաւ արտայայտելու երեւոյթներով վշտակցեցան իրենց տիրուհիին որ իրիկուան մօտ երկաղով մը ամուսնայն ալ իմացուց դժբախտութիւնը՝ ճիշդ իր ուզած ձեւովը, և Կայծակեանի տուն հասնելէն ետքն էր որ Կռէկուառ ալ եկաւ չորս բեռնակիրներով կրուած պատգարակով մը և անկողնոյն մէջ զետեղուեցաւ։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹՈՐԹՈՆԸ 208

ԳԼԽԱՎՈՐ

ԱՍԿԻՆԵՐՈՒ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

ՎԷՊ

ՏՕՂ. ԱԿԱՆ-ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ժ.

Ճամբան կարծես մղոններով կ'երկարէր Թշուառ մը համար որուն սիրտը կ'եռեւեփէր ժամ առաջ զուսկին տարը հասնելու, կառապանը իր յաճախորդներուն վշտաբեկ երեւոյթէն կասկածով որ կենաց և մահու խնդիր մը կը հետապնդէին, անընդհատ կը մարպէր ձիերը, որոնց խոլ արշաւը տեսնողներ կը վախնային որ արկած մը պիտի պատահէր ճամբան։

Վերջապէս կառքը իր այս որարշաւ ընթացքին մէջ դարձաւ Շիտակ ճամբէն, և մէկ քանի մանուածապատ փողոցներ անցնելէ ետք, կանգ առաւ Քաթինայի տխրահոչակ բնակարանին առջեւ։

Ձգնաժամը հասած էր մոր համար, ծունկերը կը դողդողային և սրտին խլխլանքը սար սլլաքի նման կը խոցոտէր զայն։ Շունչը կը բռնուէր կարծես, աչքերը կը մթագնէին և անկարող կղզար զինքը կառքէն վար իջնալու։

Պառաւը ցատկեց ու կառապանին հետ կառքէն վերցուց Տիկին Կայծակեանը որուն խեղդուկ հեծկլտուքները ալ աւելի սաստկացած էին։

Տանտիրուհին մեկնելէն առաջ անկողին մը փռած և սպասուհիին օգնութեամբ Կռէկուառը անոր մէջ փոխադրելու համար թէեւ այնքատած սակայն չէր յաջողած, ուստի տիկին Կայծակեան սենեակէն ներս մտնելով երբ միամոր զուսկը տախտակամածին վրայ կծկած՝ ողբալի կացութեան մը մէջ տեսաւ, վիշտէն ու ամօթէն զգածուած չկրցաւ յառաջանալ ու յուսահատ ինկաւ երիտասարդին ոտքին մօտ։

Քաթինա իսկոյն փութաց իր զոհին մօտ ու քսնեաքով չփեղլով անոր քունքերն ու քիթն ու բերանը՝ սթափեցուց զայն որ ուշքերելուն պէս պահ մը լուռ ու սառնկած մնաց, որպէս թէ զգայնութիւնն ու դատողութիւնը կորնցուցած ըլլար ու բան մը չդիտանար իրողութենէն։ Հինգ վայրկեանի չափ տեւեց այս խղճալի կացութիւնը տիկին Կայծակեանի որ ասոր տիճանաբար ինքզինք գտնելով Կռէկուառի մօտեցաւ և երկու ձեռքերով անոր երեսները դդուելով,

—Գրիգորի՛կ, գոչեց, Գրիգորի՛կ, Տէր հեռթիւն մը միայն պատասխանեց այս մայրական կոչին։

—Մեռնէր մայրդ, այս վիճակին մէջ չտեսնէր քեզ զուսկս, յարեց տխկինը, Գրիգորի՛կ։

Երիտասարդը թեթեւ մը բացաւ աչուըներն ու մօրը վրայ սեւեռեց պահ մը ակնարկը։

—Ա՜ւա՛ղ, գոչեց մայրը կուրծքը ծեծելով, ի՛նչ ըրեր էք զուսկիս, Աստուծմէ չվախցողներ, հասարակ կըռիւի գործ չէ սա։

—Հաղորդութիւն վկայ, բան մը ընող չեղաւ առարկեց Քաթինա, ինքը գրգռեց աղջիկներուն եղբայրը և ինքնաբերաբար սկսան ձեռքի հարուածներ փոխանակել։

Տիկին Կայծակեան վիշտին ու կըսկիծին սաստկութեանը հետ մէկեղ, տեսնելու զգացում մըն ալ տածել սկսած էր Կռէկուառի նկատմամբ, ասոնոր յանձնած աղաղակ առնը, յարատեւութիւն հաստատած սարսին անձինքն ու զուարճութեան տարերքը մօտէն տեսնելով։ Մէկ կողմէն վիշտը կը վիրաւորէր թշուառ մոր սիրտը միւս կողմէ ամօթն ու տեսլութիւնը կը ապտրէր զայն։ Պահ մը վարանեցաւ մնաց. ի՛նչ կրնար ընել անանկ անխուսափելի ան մը մէջ, որուն անունն իսկ չէին համարձակեր արտասանել իր առջեւ։ Դժուար կ'երեւնար ասոնը աչքին ուրկէ զուսկը դուրս նետելու իզձը կը տածէր ընդդեմ։

Ցաւատանջ ու ամօթապարտ այս կինը երկրորդ, երրորդ փորձեր ըրաւ Կռէկուառը խօսեցնելու, բայց անօգո՛ւտ, անիկայ կորով չէր զգար բերան բանալու և ամէն անգամ որ մայրը ձեռքովը դէմքին ու մարմնոյն այլ և այլ մասերը չոյեր, սար հեծիւններ կ'արձակէր, մորմաքելով թշուառ մորը սիրտը։

Տիկին Կայծակեան այն առտիճան զայրացած էր Քաթինայի դէմ որ անոր խօսք ուղղել, կամ զայն հարցաքննել իսկ չէր ուզեր և ներս մտնելէն ի վեր Կռէկուառը անկէ փոխադրելու միջոցներուն վրայ կը խորհէր։ Կառքով տանիլ անկարելի էր, դեսպակի մէջ ալ անկարող էր նստելու, ի՛նչ ընէր։ Պահ մը լուսահատ մտածելէ ետք, խնդրեց պառաւէն որ չրջականներէն յոյն բժիշկ մը բերեն։ Հայ բժիշկ բերելէ կը զգաւշանար տիկինը, վախնալով որ անիկայ կրնայ ճանչնալ զինքը կամ Կռէկուառը և ասանկ ան մը մէջ իրենց գանուիլը մահացու նախատինք մը կը նկատէր։

Քաթինա առանց բացատրութեան կարօտ ըլլալու, կը զգար արդէն Կռէկուառի մոր իր նկատմամբ տածած զզուանքը, ու այս դէպքը ուրիշներէն ծածուկ պահելու համար ունեցած զգուշաւորութիւնը, ուստի այլ եւս պատժուելու երկիւղէն ազատ, անմիջապէս յոյն բժիշկի մը լուր դրկեց որ Կռէկուառը քննելով։

— Թէեւ մահացու չէ վիճակը, սակայն վերջին ծայր խնամատարմանումի մը կը կարօտի, ըսաւ։

— Ի՞նչ է հիւանդութիւնը, հարցուց յուսահատ մայրը, դեռ երէկ ողջ առողջ մեկնեցաւ տունէն. ա՜ խ ի՞նչ դժոխային դարձուածքներ անցեր են որ այս վիճակին ենթարկուեր է զաւակս։

Պառաւը բժիշկին առջեւ ալ տուաւ անհրաժեշտ բացատրութիւնը և որովհետեւ տիկին Կայծակեան պատասխանատու փնտռելէ աւելի, այս դժոխային միջավայրէն ազատիլ կ'ուզէր, խնդրեց բժիշկէն որ միջոց մը ցոյց տայ իրենց՝ հիւանդը փոխադրելու. և անոր յանձնարարութեան վրայ օրաշեցին վիրաւորներու փոխադրութեան յատուկ պատգարակով մը կատարել այս ախուր պարտականութիւնը։

Ամէ՛ն կողմէ յուսահատական էր խեղճ կնոջ կացութիւնը. ցորեկ ատեն, լոյս աչքով, ինչպէս պատգարակով տունէն ներս մացնէր զաւակը. տեսնողները, դրացիները, ծառաները ի՞նչ նշանակութիւն պիտի տային. նոյն իսկ ամուսի՞նը ինչ պիտի ըսէր. երբ արդէն այնչափ հակառակութիւն կը տածէր զաւակին չուայտութիւններուն հանդէպ։

Խելքը կորսնցնելը բան մը ըսել չէր տիկին Կայծակեանի համար որ հիմա զաւակին կսկիծը մոռցած այս անեղութիւններուն դարման մը ստեղծել միայն կը խորհէր։

նի. այսինքն բերդին պարիսպին առջև գտնուած հողակոյտին մօտ, պէտք է ականներ դնեցէք, խորտակումի գործը սկսելու համար։ Պայթումէն առաջ եկած կոչկոռները՝ ան ատեն կրնան իբրեւ թաքստոց ծառայել հետեւակային յառաջապահութեան համար, որովհետեւ բնական է թէ խոշոր ծակեր պիտի բացուին, փեռեկումներ պիտի ըլլան, և հետեւակը պիտի կրնայ անոնց տակ պատսպարուիլ բուն բերդին դէմ քալելու համար։ Այսպէս միայն կրնայ յարձակողը աւելի մօտենալ միշտ, և բերդին պաշտպանները այն ատեն պատերուն վրայ պիտի բարձրանան որմաձերպերուն եռեւը թշնամի հետեւակազօրքերուն կրակին տակ։ Բնականաբար պաշտպաններն ալ ականներու դրութեան պիտի հետեւին, և այս է պատճառը որ պաշարման յարձակումին վերջին արարուածը խիստ դժուար է։

Եթէ Ճարտնցիք բուն բերդին վրայ յարձակելու անհրաժեշտ այս նախնական գործողութիւնները կատարած լմնցուցած ըլլային, այսինքն զառիթափերուն փէշերը ռմբակոծելով խորտակած և իրենց հետեւակները յառաջմասին վրայ առաջ քշած ըլլային, անպատճառ Ճարտնէն եկած պաշտպանական սեղեկութեան մէջ այսմասին բան մը պիտի ըսուէր, որովհետեւ չ'ա կարեւոր քայլ մըն է ասիկա բուն բերդին դիմադրութեան գործը ի դերև հանելու համար։ Բայց ասով բուն բերդին գրաւումը պէտք չէ հասկնալ, որովհետեւ հարկ է դեռ խրամներուն մէջ գտնուածները խորտակել, որոնց նպատակն է փճացնել յարձակողները, և ապա սանդուխներով պատերուն վրայ ելնել, մինչեւ որ վերջապէս յարձակումը կարելի ըլլայ առնել մինչեւ բերդին ներսը։ Նոյ. 5ին, Շաբաթ օր—ինչպէս կ'ըսէ հեռագիր մը—Էրլունկչանի պաշտպան Ռուսք հակայարձակում մը ըրին։ Ուստի Նոյ. 6ին Ճարտնցիներուն ձեռքը չի կրնար ինկած ըլլալ ամբողջ հիւսիսային և արեւելեան ճակատը։ Կարելի է որ բերդերու գծին մէջտեղ գտնուած հողապանէչներ առնուած ըլլան։ Իրաւ է որ այսպիսի յաջողութիւններ՝ աւելի կը դժուարացնեն բերդաքաղաքին կացութիւնը, բայց չեն ցուցներ թէ ապարտութիւնը՝ այն ատիճանին հասած ըլլայ որ դիմադրութիւնը օրերու խնդիր մը միայն համարուի։ Եթէ իրօք առնուած ըլլայ Էրլունկչանի, Քիքվանչանի նման բերդ մը՝ արեւելեան ճակատին վրայ, կամ Իլէչանի, Իլանի նման բերդ մը՝ արեւմտեան ճակատին վրայ, վերոյիշեալ ենթադրութիւնը կրնայ արդարանալ։

Նաւահանգստին մէջ գտնուած ռուս մարտանաւերէն շատերուն խորտակման լուրերը կրնային այն հաւատքը ներշնչել թէ անոնք ուղղակի ռմբակոծուած են քաղաքին և նաւահանգստին վրայ նայող բլուրներէն։ Բայց կարելի է արդեօք որ բլուրներէն ուղղակի կրակ հասնին նաւերուն վրայ, քանի որ հողերուն խորդուբորդութիւնը կայ։ Բայց, ո՛վ գիտէ, թերեւս յաջող արձակուած ռումբերէն մէկ քանին հանդիպած ըլլան նաւերուն, որոնց ուղղակի կրակ ընել կարելի չէ, և ծանր վնասներ կրած ըլլան։

Բայց քանի որ փութով առաջ կը տարուի յարձակումը, կարելի է որ Ճարտնցիք առանց յաջողութեան եղած չըլլան։ Դիւաւոր բերդի մը գրաւումին վրայ լուր կը սպասուի ժամէ ժամ, և մինչեւ հիմա ասանկ լուր եկած չէ։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ԱՆԳԼԵՒՈՌԻՍ ՊԱՅՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՌՈՒՍԻՈՑ ԸՍԵԼԻՔՆԵՐԸ

ՔԼԱՏՕ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ռուս կառավարութիւնը նոյնութեամբ ընդունեց Մեծն Բրիտանիոյ կողմէ ներկայացուած Պայմանագրութիւնը ի մասին այն յանձնաժողովին՝ որ պաշտօն ունի քննելու Հիւսիսային ծովու միջադէպը։ Ցանձնաժողովը պաշտօն ունի բոլոր պարագաները ուսումնասիրելու և պատասխանատուութիւնը հաստատելու։

Պայմանագրութեան յօդուածները հետեւեալներն են.—

1. Ցանձնաժողովը պիտի քննէ բոլոր պարագաները ազէաքին մասին և պիտի հաստատէ պատասխանատուութիւնը։

3. Ցանձնաժողովը իրաւասութիւն ունի կարգադրելու դատավարութեան ամէն խնդիրները։

4. Անգլիա և Ռուսիա կը խոստանան ամէն տեսակ տեղեկութիւններ, դիւրութիւններ ետնս. տալ Ցանձնաժողովին։

5. Ցանձնաժողովը իր նիստերը պիտի գումարէ Բարիզի մէջ կարելի եղածին չափ շուտ, պայմանագրութեան ստորագրուելէն վերջ։

6. Ցանձնաժողովին Տեղեկագիրը պաշտօնապէս պիտի հաղորդուի երկու կառավարութեանց։

Կարգադրութիւններ պիտի ըլլան և նոր յօդուածներ պիտի աւելցուին ըլլալիք ծախքերուն և մեծամասնութեամբ որոշելիք որոշումին վրայ, ևն.։ Կը յուսացուի որ Ցանձնաժողովը գումարուի տասնեւհինգ օրէն։

Բեթերսպուրկի անգլիական դեսպանը Կոմս Լամտորֆի հաղորդեց եռեք նոր յօդուածներ՝ Բինիչ յանձնաժողովին Անգլեւռուս Պայմանագրութեան վրայ աւելցուելու համար։ Առաջինը կը վերաբերի երկու Տէրութեանց կողմէ անուանուելիք փաստաբաններուն ընտրութեան, երկրորդը՝ յանձնաժողովին ծախքերուն բաժանման, և երրորդը՝ յն է որուն համեմատ պէտք է որ Ցանձնաժողովին մեծամասնութեան որոշումը պարտաւորիչ ըլլայ երկու կառավարութեանց համար։

Ցանձնաժողովը իր նիստերը պիտի գումարէ Բարիզի արտաքին գործոց Պաշտօնարանին ճաշասրահին մէջ, ուր գումարուեցաւ 1898ին Ֆրանքեւվէնէցուէլեան յանձնաժողովը, և անկէց առաջ ալ 1895ին Պէհրինկայի Զինարանները խնդիրը քննող յանձնաժողովը։ Ֆրանսայի նախարարաց խորհուրդը պիտի որոշէ յատուկ նիստի մը մէջ այն ծովակալը որ իբրեւ ներկայացուցիչ Ֆրանսայի պիտի անդամակցի Ցանձնաժողովին, հաւանաբար ծովակալ Ֆուռնիէ։

Ցանձնաժողովին առջեւ ռուս կառավարութեան բռնելիք դիրքը հետեւեալը պիտի ըլլայ, կ'ըսէ էֆ ոբ Բաուի Բեթերսպուրկի թղթակիցը.—Նախ պիտի պնդէ և պիտի ջանայ ապացոյց առաջ բերել թէ Ճարտնցիք վերջին վեց ամիսներուն մէջ պատրաստուած էին յարձակում ընել Ռուսական Նաւատորմին վրայ։ Այս կէտը ապացուցանող կարգ մը ծածկագիր վաւերաթուղթեր ձեռք բերուած են, զորս Պերլինի ճարտնական դեսպանը ղրկած էր Լա Հէյի ճարտնական դեսպանին, և Ռուսիա յաջողած էր դրամով գնել զանոնք մէկէ մը որ ձեռք անցուցած էր։ Ուրիշ վաւերաթուղթեր ալ կան, կ'ըսէ թղթակիցը, ապացուցանող թէ Ճարտն պատերազմին սկիզբէն ի վեր Անգլիայէն գնած էր վեց Թորփիլանալածներ՝ որոնք անհետ եղան անգլիական ջուրերէն, բայց անոնց ո՛ւր գտնուելուն վրայ տեղեկութիւն ունէր Ռուսիոյ Դաղտնի Տեղեկութեանց Դիւանատունը։ Անոնք քանիցս տեսնուեցան Նորվեկիոյ ջուրերուն մէջ, և վերջին պահուն, Հըլի միջադէպէն քանի մը օր առաջ ածուխ կ'առնէին խոշոր ածխանաւէ մը։ Պիտի ցուցուի նաեւ թէ Ռուսիոյ բոլոր դիւանագիտական ներկայացուցիչք անգլիական, գերման, դանիական, և նորվեկեան կառավարութիւններուն ուս շաղդրութիւնը հրաւիրեցին ճարտնական խուզարկութիւններու մասին, զորս կ'իմացնէին ՍաուԹէմբթընի, Համպուրկի, Քրիսթիանիայի և Դանիական ծովեզերքներուն ռուս հիւպատոսները։ Ապացոյցին երկրորդ մասը պիտի ըլլայ ծովակալ Բոժտէսվէնսքիի Տեղեկագիրը, Սուվարով, Օրել, Գորշաֆնօ, Ալեքսանդր Դ., Քամչաթքա, Օրոսա և Տիմբրի Տօնսքոյ մարտանաւերէն եկած թուղթեր, և միջադէպին ականատես չորս սպաներուն վկայութիւնը։

Զարմանալի է որ եթէ ասանկ ապացոյցներ կային, ռուս կառավարութիւնը սկիզբէն ցոյց չտուաւ դանոնք։

Պերլինի թերթերը կ'ըսեն թէ Ցանձնաժողովին ռուս ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ կ. Գոլոյ ռուս դեսպանատան երկրորդ թարգման Մ. Մանտէլսթամ, որ Բեթերսպուրկի մեկնեցաւ, ինչպէս գրեցինք։

Ցաւալի է թէ Մ. Մանտէլսթամ, որ Բեթերսպուրկի և Լայբցիկի համալսարաններէն և Բարիզի կաճառէն իրաւագիտական աստիճան է, Միջազգային իրաւագիտութեան մէջ հեղինակութիւն մը կը նկատուի, այդ մասին իր աշխատասիրութիւններէն դատելով։

Ցանձնաժողովին առջեւ վկայութիւն տալու համար ծովակալ Բոժտէսվէնսքիի կողմէ ճամբայ հանուած չորս սպաները Բեթերսպուրկի մէջ օրուան դիւցազուններ կը համարուին։ Ընդհանուր ուշադրութեան և հոգածութեան առարկայ եղած են։ Անցեալ կիրակի օր պերճապայծառ համազգեստներով երեւցան Բեթերսպուրկի ամէնէն ճոխ ճաշարանին մէջ, և իրենց քաջագործութիւնները պատմեցին իրենց բարեկամներուն։ Անոնցմէ մին յայտարարեց թէ ինք իր աչքովը տեսաւ ճարտնական Թորփիլանաւ մը, զոր ընկղմեցին։ Այս յայտարարութեան ուսուցուելուն միակ ապացոյցը պիտի ըլլայ ծովուն տակէն գուրս հանել Ռուսերուն ընկղմած նաւը, և ցոյց տալ թէ անիկա ձկնորսի նաւ մըն էր, ոչ թէ Թորփիլանաւ կ'ըսէ Սթանֆարդ։

Ձարը ունկնդրութեան ընդունեց այդ չորս սպաներէն մին, նաւապետ Բլասոն։

Բլասոն Թղթակցի մը հետեւեալ տեղեկութիւնները տուաւ.—

«Երկու Թորփիլանաւերը գաղտագողի կը մօտենային բոլոր իրենց լոյսերովը, երբ քիչ մը հեռուն տեսաւ զայն Քեիազ Սուվարով զրահաւորը։ Իսկոյն իմաց տրուեցաւ ծովակալ Բոժտէսվէնսքիի, որ վերնայարկը ելաւ։ Ես ալ իր ետեւէն գացի, և տեսայ Թորփիլանաւերուն փախչիլը մեր թընդանօթներուն կրակին տակէն։ Քնչիչ Ցանձնաժողովին առջեւ անհերքելի փաստեր պիտի բերենք՝ որոշակի ապացուցանելու համար թէ գործելու հիմնաւոր իրաւունք ունէինք, թնդանօթաձգութիւնը առ առաւելն 7-8 վայրկեան տեւեց։ Ո՛չ մէկ ռուսական մարտանաւ կեցաւ տեղւոյն վրայ, այլ ամբողջ Նաւախումբը իր ճամբորդութիւնը շարունակեց անյապաղ»։

Ռուս ծովային նախարարութիւնը պաշտօնապէս յայտարարեց թէ Թանճերէն մինչեւ Վլատիվոսթոք Պալթիկեան Նաւատորմին ճամբորդութիւնը 70 օր պիտի տեւէ։

ԲԱՐԻՔ ԱՐԹՈՒՐԸ

ԿԱՏԱՂԻ ԿՌԻՒՆԵՐԸ

ԱՐԴԻՒՆՔԸ ԱՆՈՐՈՇ

Անցեալ շաբաթ օր հակառակ ձիւնախառն խիստ փոթորիկին Բորթ Արթուրի վրայ յարձակումը շարունակուեցաւ։ Ռուսք քանիցս հակայարձակումներ ըրին Ճարտնցիներուն յառաջխաղացումը արգիլելու համար, բայց արդիւնք չունեցան և ռուսներէն շատ մարդիկ մեռան։ Ճարտնցիք հիմա աւելի ականներու գործով կը զբաղին։ Բոլոր բերդերը առաւել կամ նուազ վնասուեցան։ Թօքիոյի մէջ գրեթէ այնպէս կը հաւատան թէ բոլոր բերդերը գրեթէ գրաւուած են։ Ռուսք չորս բերդեր միայն բռնած են, բայց քաղաքին մօտաքը բաց է եղեր Ճարտնցիներուն առջեւ։ Ճարտնցիք սակայն չեն յառաջանար, որովհետեւ այդ բերդերուն կրակին պիտի ենթարկուին։ Թօքիոյի մէջ արդէն իսկ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Բորթ Արթուրի անկումը տօնելու համար։

*** Վլատիվոսթոքի ռուս բռնակալն հրամայեց զօրավար Լինէվիչ Խապարովսքէ ճամբայ ելլալ Մանչուրիոյ ռազմավայրը երթալու Բուրոքթքինի հրամանաւ։

*** Նոյեմբեր 4ին, չինական արեւելեան երկաթուղիէն երկու քիլոմէթր հեռի Տուինչինչան կայարանին բացերը, Բուսնկուզներու հրուսխումբ մը յարձակեցաւ ռուս սպայակոյտին անդամներէն տեղակալ Պոկտանովի վրայ, որ գերի բռնուեցաւ, և իրեն ընկերացող թարգմաններէն մին ալ սպանուեցաւ։ Բուսնկուզները լեռոյ Պոկտանովի ալ սպաննեցին։ Երկրորդ գրը ռուս ֆիսաւորներ դիակները գտնելով Խարպին տարին։

*** 30,000 Զինուցիներ Մանչուրիոյ զանազան կողմերէն փախչելով Մուքդէն ապաստանած են։ Ասոնք կը պատմեն թէ Ճարտնցիք իրենց գործողութեանց բոլոր չրջանակին մէջ ամէն կողմ ամայացուցած են։ Ցուրբ՝ անօթութեան վրայ աւելնալով, տառապանքը չատցած է Մանչուրիոյ Զինուցիներուն մէջ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐ

ԱՆԳԼԻՈՑ ԳԱՂԹԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ՃԱՌԸ

«Նայէ Ֆրայէ Բրէսսէ»ի Նոյեմբեր 8ի Երեկոյեան տպագրութենէն

Բորթ Արթուրի բոլոր մեծ չէնքերը և պաշտօնատունները խորտակուեր են, նաւահանգիստը աւերակներու կոյտ մը դարձեր է։ Ճարտնական ռումբեր դարձեալ զարկեր են ռուսական մարտանաւերը։ Փախստական մը կը պատմէ թէ Բէրվիզան չորեր է։ Պահակազօրքերուն կէս չափով կերակուր կը տրուի հիմա։ Զինուորները ուժասպառ եղած են, բայց Սթէօսէլի արիութիւնը զիրենք վառ կը պահէ։ Տէլլի Թէլէկրաֆի կը հեռագրուի թէ հակառակ բոլոր Ճարտնցիներուն դիւցազնութեան բերդաքաղաքին անկումը տակաւին առաջ եկած չէ։ Զօրավար Սթէօսէլ կրնայ թերեւս ժամանակ մը դեռ դիմադրել և Պալթիկեան Նաւատորմը տակաւին կրնայ հիշդ ժամանակին հասնիլ։ Եթէ նոյն իսկ Ռուսք կորընչեն ամբողջ արեւմտեան բերդերը, եթէ քաղաքն ու նաւահանգիստն ալ խորտակուին, զօրավար Սթէօսէլ Լիաոթիշանի բերդախումբին մէջ ամրանալով կրնայ տակաւին արգիլք ըլլալ Ճարտնցիներուն, որոնք այսպէս պիտի չկրնան Բորթ Արթուրը իրրեւ նաւահանգիստ գործածել։

*** Զիֆուէ վերջին պահուն հեռեւեալը կը հեռագրուի Տէլլի Թէլէկրաֆի.— Ճարտնցիներուն զարմանալի կերպով քաղարի ճակատային յարձակումները չկարողացան Բորթ Արթուրը ձգել։ Ճարտնական յարձակումները խիստ կորստաբեր եղան իրենց։ Էրլունկչանի ճակատին եռեւը Ռուսք գրաւեցին նոր և հին մարակոցներու տեղեր խոշոր թնդանօթներով, առանց սակայն իրենց պաշտպանութեան հին գիծերը կորսնցնելու։ Տակաւին Ռուսք կը բռնեն Էրլունկչանը, և հետեւաբար անկարելի է որ Ճարտնցիք տիրեն Բորթ Արթուրի, քանի որ Էրլունկչան Ռուսերուն ձեռքը կը գտնուի։

*** Վերջին օրերուս Թիէնձինէ և ուրիշ չինական կեդրոններէ ուտելիքներով ծանրաբեռնուած մաւունաներ յաջողեցան կարել Ճարտնցիներուն ծովային պաշարման գիծը գիշերանց։ Երեք մաւունաներէն մին կրցաւ բերդաքաղաքը հասնիլ, միւսները կ'երեւի թէ ծովուն յատակը գացած են։ Ամէնէն աւելի գերմանական և ամերիկեան վաճառականներ ամէն կօրուստ աչք կ'առնեն Բորթ Արթուր ուտելիք ղրկելու համար, որովհետեւ վատակը խիստ շատ է։ Ինը ամիսէ ի վեր ապընդհատ ծովային ծառայութեան մէջ գտնուող Ճարտնցի նաւազները խիստ յոգնած են։

*** Ճարտնցիք բնաւ չեն սպասեր որ Բորթ Արթուրի ռուս մարտանաւերը փորձեն նաւահանգիստէն բաց ծովը ելնել։ Ճարտնցի ծովակալ Ուրուի նաւախումբը պատրաստ կը սպասէ Բիաօչէուի և Վայհայվայի միջեւ, իսկոյն կրակի բռնելու համար փախչիլ փորձող ռուս մարտանաւերը։ Դարձեալ Լոնտոնի Թերթերն են որ կը հակասեն թէ Բորթ Արթուրի ռուս մարտանաւերը ամբակծուած և խորտակուած ըլլան։

*** Վերջին օրերուն Բորթ Արթուրի ռազմական կռիւներուն չունեկան մէկ հանգամանքը՝ յն է որ տարօրինակ գիւրութեամբ կը գործածուին ինքնապայթեցնող յատուկ զէնքեր։ Ճարտնցիք և Ռուսք ձեռքով ռումբ կը նետեն իրարու վրայ, և միեւնոյն ատեն կը գործածեն ռումբեր անվնաս եղող վահաններ որոնք պողպատէ են և 32 լիպրա կը կշռուին։ Մասնաւոր չղթաներով մարմինին վրայ փակցուած են։ Ճարտնցի ռազմիկներ զինուորներ այս կերպով պաշտպանուած կը կռուին Ռուսներուն հատատած երկաթեայ սրածայր թելերը որոնք իրենց ճամբուն վրայ արգելքներ են։ Փոքրիկ հարիւրաւոր թնդանօթներ կը գործածուին՝ խրամներէն մինչեւ 200 եարտա հեռի ռումբ նետելու համար։ Ճարտնցիք հազարէ աւելի սանդուխներ ունին, անոնց վրայ ելնելով պատերուն վրայէն ռուսերը վար նետելու համար։ Ռուսք զարմանալի ճարպիկութեամբ լոյսեր և բացարկու ճրագներ կը գործածեն յարձակող Ճարտնցիներուն դէմ։ Պաշարման մանրամասնութիւնները արդարեւ թէ՝ զարհուրելի են և թէ միանգամայն հետաքրքիր։

*** Անգլիոյ նախարարաց վերջին խորհուրդին ներկայ չէր ալեւս ընդհանուր դատախազը, որովհետեւ Պայմանագրութեան վեց կէտերուն վրայ (Տե՛ս վերը) կատարեալ համաձայնութիւն գոյացած է երկու կառավարութեանց միջեւ։

*** Անգլիոյ գաղթական նախարար Լիթըլթըն կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ ներկայ կացութեան վրայ։ Յայտարարեց թէ Հիւսիսային ծովուն դէպքին վրայ Ռուսիոյ և Անգլիոյ անհամաձայնութեան մասին քանի մը թերթերու զրոյցները վաւերական չեն։ Ազէկ կ'ըլլայ որ ամէն մարդ իրեն վերապահէ իր դատաստանը, մինչեւ որ վերջնական վճիռը տրուի Միջազգային Դատարանին կողմէ։ Ատենապետը յարեց թէ բոլոր մանրամասնութիւնները ի մօտոյ պաշտօնապէս պիտի հրատարակուին։ Լիթըլթըն յայտարարեց թէ ամէն պարագայի մէջ Անգլիա պիտի պնդէ իր չորս պահանջումներուն վրայ։ Այս պահանջումները առաջադրուեցան քաղաքավարական բայց հաստատուն լեզուաւ, և անգլիական փոքրամարդը իր գիտցածէն պիտի չչեղի։ Երրորդ պահանջումին մասին, — այսինքն յանցաւորներուն պատժուիլը — Նիքոլա Զար ազդուապէս յայտարարած է որ յանցաւորները արժանաւոր պատիժը պիտի ընդունին։ Ատենապետը վերջացուց ըսելով թէ հաստատապէս կը յուսայ որ բոլոր անգլիական պահանջումները պիտի ընդունուին և պիտի կատարուին։

*** Ճարտնցիք չինեցին լմնցուցին Անթունկ—Լիաօնանկ — Ֆէնկ - Հուանկ-Զէնկ երկաթուղին, որուն համար Եւրոպացի ճարտարագէտներ ալ աշխատեցան։ Քարէյի Համանկ քաղաքին մէջ 4000 ռուս գինուոր կայ։ Այս քաղաքը Վլատիվոսթոքի հետ չարունակ հաղորդակցութեան մէջ է։ Եւրոպացի ճարտարագէտները կ'ըսեն թէ Ճարտնցիներուն ձմեռնային պատրաստութիւնները անգոհացուցիչ են։

*** Քամչաթքայէն Ճարտն գացած ձուկի տարեկան քանակութիւնը հաշիւ 30,000 թօն է այս տարի։ Ճարտնի մէջ այս պատճառաւ ձուկի սղութիւն և պակասութիւն կայ, ինչ որ բնակիչներուն համար խիստ աննպաստ է, որովհետեւ բրինձէն վերջ Ճարտնցիներուն առաջին կերակուրը ձուկն է։

*** Պալթիկեան Նաւատորմը ուղղակի Մատակասքար պիտի երթայ, ուտելիք և ածուխ առնելու համար, յետոյ պիտի հանդիպի Տաքար, Սենեկամպիոյ ծովեզերքը։ Բարեյուսոյ անգլիական նաւախումբը անմիջապէս պիտի համախմբուի։ Ձիպրալթարի անգլիական տորմիղին մէկ մասը Ս. Հելենէ, մէկ մասն ալ Սուէզի ջրանցը գնաց։ Զորս անգլիական զրահաւորներ ալ Վիկտորէ Ձիպրալթար գացին, և առանց իրենց լոյսերը ցուցնելու արեւմուտք ուղղուեցան։

*** Բարիզի Քաղաքապետութիւնը որոշեց Բարիզ քաղաքին եղբարական ողջոյնը հաղորդել զօրավար Սթէօսէլի՝ Բորթ Արթուրի իր դիւցազնական պաշտպանութեան համար։

*** Բարիզի Քաղաքապետութիւնը 34 քուէարկուներուն 32ին քուէով որոշեց ցաւակցութիւն յայտնել Հըլի ձկնորսներուն։

*** Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ վիճաբանութեան առարկայ եղաւ Անգլեւռուս Պայմանագրութիւնը։ Երեսփոխան մը գոչեց զայն, իսկ ուրիշ մը բողոքեց թէ Ֆրանսա Նիւֆաունլէնտի վրայ իր ունեցած իրաւունքը Անգլիոյ տուաւ։ Վիճաբանութիւնը պիտի շարունակուի։

*** Ռուսիոյ ներքին գործոց նախարարին հրաժարման լուրը անհիմն է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԳՈՐՍԿԱ ՍԻ ՔԱՔՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԹՕՔԻՕ, Նոյմ. 9. — Ռիւդէր կ'ըսէ. «Զրոյցի մը նայելով, Ճարտնցիք բոլորովին լուութեան դատապարտած են ռուսական հրետանիներն Էրլունկչանի և Սունկ - Հուչանի ամրոցներուն, որոնցմէ մին Բորթ Արթուրի հիւսիս-արեւելեան և միւսը հիւսիսային-արեւմտեան կողմը կը գտնուին։ Կը յարձակի թէ Ճարտնցիք այժմ ընդհ. յարձակում մը կը մղեն Իլչանի ամրոցներուն դէմ, Բորթ Արթուրի հիւսիս արեւմտեան կողմը։

ԼՈՆՏՈՆ,—Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը Զիֆուէ կը հեռագրէ թէ Նոյմ. 4ին ի վեր Բորթ Արթուրի դէմ յարձակումը վերսկսած է և անդադար կը շարունակուի ծայրայեղ ուժգնութեամբ։ Բերդաքաղաքը անդադար կը ռմբակոծուի։ Տալնիէ եկող Զինայիներ կը յայտարարեն թէ Ճարտնցիք չեն կրնար մնալ զատ զատ առնուած բերդերու մէջ, և կը ջանան տկարացնել զանոնք, միահաղոյն տիրելու համար անոնց։

—Թօքիոյէ կը հեռագրուի թէ Ճարտնցիք յաջողեցան քանդել Էրլունկչանի և Սունկչուչանի կարեւոր ամրոցներուն հրետանիները, և այս պահուս իրենց բոլոր ջանքերը կը կեդրոնացնեն Իլչանի շատ կարեւոր ամրոցին դէմ։

—Զիֆուէ Նոյմ. 7 թուով կը հեռագրուի Տէյլի Թէլէկրաֆի.—«Իրենց քաղարի յարձակումներուն հակառակ, Ճարտնցիք չկրցան Բորթ Արթուրի անկումը վճռել։ Ցորչափ Էրլունկչան Ռուսաց ձեռքը մնայ, Ճարտնցիք պիտի չկրնան գրաւել բերդաքաղաքը»։

—Զանազան լուրեր Զիֆուէ լուր կ'ուղեն թէ չինական առագաստանաւերը կը շարունակեն պաշար հայթայթել Բորթ Արթուրի Ռուսերուն։ Շարունակ ճարտնական օգնական զօրքեր կը հասնին Բորթ Արթուրի առջև, Տալնիի ճամբով։ Ճարտնցիք գրաւած են Թիւնկչանի բլուրը որ քաղաքին վրայ կ'իշխէ։

—Վերջերս Ճարտնէն ղրկուած 40 հազար ճարտնական զինուորներ Տալնի ցամաք ելեր են վերջին յարձակումներէն պակասած զինուորներուն տեղը լրացնելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ.— Մանրակրկիտ զգուշութիւններ ձեռք առնուեցան Պալթիկի Նաւատորմին Թորփիլանաւերուն և Թորփիլանալածներուն Սուէզի ջրանցքէն անցնելուն ի նախատեսութիւն, որոնք Միջերկրական Ծովու ճամբան բռնած էին Ծ. Արեւելք երթալու համար։ Բազմաթիւ Ռուս գաղթականներ մեծ հակողութիւն մը գործ կը դնեն բովանդակ ջրանցքի վրայ. անոնք ցրուած են Բուռ-Սայիտի, Իսմայիլիայի և Սուէզի միջեւ և ջրանցքին երկու բերաններուն շրջակայքը։

ԲԱՐԻԶ. — Պալթիկի Նաւատորմին վերաբերող ինը ածխաբարձ շոգենաւեր Տաքարի (Սենեկալ) Նաւանանգիստը հասան, ուր կը կարծուի թէ ռուսական նաւատորմը կանգ պիտի առնէ պարենաւորուելու համար։

ՄԱՏՐԻՏ.— Թեսէրիֆէ հեռագրին կը ծանուցանեն թէ քանի մը մարտանաւեր որոնք ռուսական կը կարծուին Քանարեան կղզիներէն 60 մղոն հեռու տեսնուած են։

—Լաս Բալմասէ (Քանարեան կղզի) հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ գերմանական չորս շոգենաւեր, որոնք ռուսական նաւատորմին համար ածուխ բեռցած են, Լաս Բալմաս հասնելով նաւանանգստին մէջ խարսխեցան։ Ռուսական նաւատորմն ալ հասնիլ կ'սպասուի։

ԱԹԷՆՔ.— Սուտայէ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Պէզօբրէքցի, Պեսովի և Պիսարի Թորփիլանաւերը Սուտայի նաւանանգիստը հասան։ Ուրիշ վեց Թորփիլանաւեր ևս այսօր հոն կ'սպասուին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Գաղթական նախարար Մը. Լիթըլթըն, Լիմինկդրնի մէջ ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ հաստատ յոյս կայ որ Հըլի դէպքին հետեւանօք Անգլիոյ ըրած պահանջումները ի մօտոյ գոհացում ստանան։

—Թայմսի կը կարծէ թէ Արտաքին գործոց նախարար Լօրտ Լենսդաուն այս իրիկուն Քաղաքապետական պաշտօնական մէջ տրուելիք կոչունքին առթիւ պիտի աւետէ անգլեւռուս համաձայնութեան կնքուած ըլլալը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Խարպինէ կը հեռագրուի թէ Մանչուրիոյ առաջին զօրաքանակին հրամատար Զօր. Լինեվիչ Մուքդէնէ հասնելով երկարատեւ ցոյցերու առարկայ եղաւ։ Զօր. Լինեվիչ ծանոյց թէ Վլատիվոսթոքի ռուսական քանակին կացութիւնը լաւ է։ Բոսիէդի ծոցին մէջ Ճարտնցիներուն ըրած քանի մը փորձերն ո և է լուրջ արդիւնք չեն ունեցած։

—Մուքդէնէ կը ծանուցուի թէ ռուսական բանակը չարունակ օգնական զօրք կ'ստանայ և թէ այժմ 300,000 զօրք և 1200 թնդանօթ ունի։

ԲԱՐԻԶ.—Երէկ, Երեսփ. Ժողովոյ մէջ ֆրանքեւանգլիական իրաւարանական պայմանագրին վիճաբանութեան պահուն, Մ. Տըրպոու մադթեց որ երրեակ զինակցութիւն մը կնքուի Ֆրանսայի, Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ, վասն զի իր կարծիքով այսպիսի զինակցութիւն մը լաւագոյն միջոցն է աշխարհի խաղաղութիւնը ապահովելու։ Մ. Էդիին եւս ըսաւ. «Մենք Ռուսիոյ բարեկամ ու զինակիցը կը մնանք. պէտք է որ նաեւ Անգլիոյ բարեկամ ըլլանք, օր մը Ռուսիոյ և Անգլիոյ միջեւ զինակցութիւն մը յառաջ բերելու յոյսով»։ Վիճաբանութիւնը յետոյ ուրիշ օրուան ձգուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ.—Քանի մը լրագրաց խօսքին նայելով, զօր. Անտրէի վիճակը գէշցած է։

ՎԻԵՆՆԱ.— Նիւ Եորքէ կը հեռագրուի թէ Մր. Բուզվէլթ Միացեալ Նահանգաց Նախագահ վերընտրուած է։ Հակառակ ամէն ակնկալութեան, կրկնապատիկ քուէ ստանալով քան իր հակառակորդը՝ դատաւոր Բարքըրի։ Գրեթէ 15 միլիոն ընտրողներ 476 պատուիրակներ ընտրած են, որոնցմէ 325ին քուէն ստացած է Մր. Բուզվէլթ, մինչ Մր. Բարքըր 151ին քուէն։ Բուէարկութենէն վերջ. Մր. Բարքըր հեռագրով շնորհաւորեց Մր. Բուզվէլթը։ Ընտրութեան առթիւ քաղաքացոյն մէջ և ուրիշ տեղեր դէպքեր պատահեցան։ Քէնդալի մէջ 3 և ուրիշ տեղեր 7 մեռեալ կան։

—Ցունատանի Եորկիոս թագաւորը երէկ իրիկուն Վիեննայէ մեկնեցաւ ուղղակի Թրիէսդէ, ուրկից իր զբօսաշնաւով Սթէնք պիտի դառնայ։

—Նայէ Ֆրայէ Բրէսսէ կը ծանուցանէ թէ Վիլհէլմ կայսրը և Նիքոլա Զարը մօտերս տեսակցութիւն մը պիտի ունենան Սէքիրնէվիչէի մէջ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ
(1904 28 Հոկտեմ. Բ.)

ՑՈՐԵՆ

Ձերմակ Առաջին օրական	35½-36 փարա	
» երկրորդ »	34½-35 »	
Մախլիւթ »	31-33 »	
Ցավտարլը »	28-30 »	
Սէրթ էքսթրա, օրական	35 -36 փր.	
» միջին տեսակ	31-33½ »	

Այսօր ժամանեց 23 վագոն ցորեն Ամնատոլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քրմա Ա. պարկը	73 ղ.	
» » Բ. »	68-71 »	

ԹԷՓ

Օխան 17 փարա։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՇՆՈՐՀԱՎՈՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿ Բ.

ՊՕԼՍՈՅ ՄԷՋ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ Ս. Կաթողիկոսը և Ս. Պատրիարք Հայրը երէկ ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի աւագ գրծակո

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի 25

ԲՕՆՍՕՆ ՏԻՒ ԹԷՐԱՅԼ

ՊՕՔԱՆՊՕԼ

ԲԱՐԻՁԵԱՆ ՄԵԾ ՏՈՒԱՄ

ԹԱՐԳՄ.
ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՅԻ

Գ. ՍԱՍ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Գ.

ՍԸՐԻԶ ԵՒ ՊԱՓԱՐԱ

—Աղէկ, ըսաւ Սբրիզ ժպտելով, գիտեմ թէ որո՛ւ համար ըսել կ'ուզես։ Ֆէրնան Ռօչէի համար ես։

—Կը ճանչնա՞ս, ըսաւ Պաքարա ուրախութեամբ։

—Այո՛։

—Լա՛ւ, մրմռաց անդրանիկ քայրը ճչմարիտ սիրոյ չեչաով մը, կը սիրե՛մ զանիկա, օ՛հ, բայց կը սիրեմ, գիտե՞ս, այնչափ կը սիրեմ որչափ դուն չես սիրեր Լէոնը։

—Ա՛հ, ըսաւ Սբրիզ յանդիմանութեան և թերահաւատութեան չեչտով մը։

—Երեք անգամ տեսայ զայն, շարունակեց Պաքարա, երեք անգամուն ալ պատուհանն էր և երեսս անգամ չնայեցաւ, ե՛ս, որուն համար անձնասպան կ'ըլլան ուրիշները։ Եւ զայն գո՞նէ վայրկեան մը տեսնելու համար է որ կուգամ հոս։ Տես թէ ո՛րքան խելացիս դպած է որ վայրկեաններ կան ուր փափաք կ'զգամ իրեն նամակ գրելու, քովը երթալու և ծունգի գալով ըսելու,

—Ձե՞ս գիտեր ուրեմն որ կը սիրեմ քեզ։

Պաքարա բոցավառ ակնարկ մը ցայտեցուց խոշոր սեւ աչքերէն։

—Անխելք ու անհեթեթ բան է որ կին մը այսպէս սիրէ ա՛յնպիսի մէկը զոր չի ճանչնար, որուն անունը իսկ չի գիտեր, որ թերեւս ամուսնացած է, և սիրէ զայն՝ ուսէլը և խմելը մոռնալու աստիճան և գիշեր ցերեկ զանիկա միայն երազէ։

Սբրիզ քրոջը կը նայէր զարմանքով, որովհետեւ շատ լաւ կը ճանչնար անոր սովորական անզգայութիւնը։

—Այդչափ կը սիրե՞ս զայն, ըսաւ։

—Օ՛հ, խելքս պիտի թռչեմ, ըսաւ Պաքարա ձեռքը սրտին վրայ դընելով։ Ձե՞ս տեսներ, քառորդէ մը ի վեր հոս եմ, աչքս սա գոց պատուհանին սեւեռած։ Սիրաս կը բաբախէ։ Ըսել է որ իր սենեակը չէ՞ այն երիտասարդը, աւարտեց անհամբերութեամբ։

—Ամէն օր ճիշտ ժամը երկուքին կը դառնայ, պատասխանեց Սբրիզ։

—Բայց անոր վրայ խօսէ՛ ինծի նայինք, պոռաց Պաքարա կիրքին բռնկանգակ ուժգնութիւնովը, ըսէ՛ թէ ո՛վ է, ի՞նչ կ'ընէ, ո՛ւր և ի՛նչպէս ճանչցար զինք։

—Լէոնը ճանչցուցած է ինծի։

—Ի՞նչպէս։

—Լէոնին վարպետը իրեն ծախած էր գրասեղան մը, սթոռներ և փայտէ մահճակալ մը, երբ այս առնը կրուեցաւ։ Լէոնն էր որ այս կարասիները բերաւ յանձնեց իրեն և վարձատրները անցուց։ Կ'երեւայ որ շատ հարուստ չէ այս երիտասարդը և 200 ֆրանք ամսականով պզտիկ պաշտօն մը ունի գրասենեկի մը մէջ։ Այս դրամով մարդ մեծ բան մը չի կրնար ընել, մանաւանդ երբ կ'ուզէ վայելուչ ըլլալ և իր դիրքը պահել։ Գիտես թէ ո՛րքան բարի է Լէոն։ Գուշակեց որ այս կարասին գնելով երիտասարդը նեղուած էր, և ըսաւ անոր,

—Վարպետս կանխիկ դրամով ծախեց ձեզ, բայց եթէ քիչ մը պայմանաժամի պէտք ունիք, ես կրնամ համոզել վարպետս։

Կարասիներուն գումարը 800 ֆրանքի էր հանէր։ Ֆէրնան ընդունեց Լէոնի առաջարկը և 150 ֆրանք վճարեց իբր թերհաւիւ։ Վարպետը, որ մեծ վստահութիւն ունի Լէոնին վրայ, հաւանեցաւ պայմանաժամ ալ և Ֆէրնան երեք ամիսէն վճարեց մնացորդ պարտքը։ Եւ օրովհետեւ հպարտ աղայ մը չէ, հակառակ դասախօսակուած ըլլալուն, Լէոնին հետ բարեկամացաւ։ Կ'երեւայ որ լրագրի մը մէջ պաշտօնեայ է, վասնզի թատրոնի տոմսեր ունի, որոնցմէ քանի մը անգամ առաւ Լէոնի, և Լէոն ընդունեց մօրը և ինծի տալու համար։ Ցեռայ պատահեցաւ որ ձեռքս չտա գործ չունենամ և Ֆէրնան չափիկ կարել տալու պէտք ունենալով, Լէոն ինծի ղրկեց զայն, և այսպէս ծանօթացանք իրարու։ Այն օրէն ի վեր բարեւ կուտայ ինծի երբ զիրար տեսնենք պատուհանէն։ Ահաւասիկ, աւարտեց Սբրիզ։

—Մինակնէ՞, հարցուց Պաքարա ձայնին մէջ ունենալով յանկարծական դող մը։

—Այո՛։

—Իր քովը երբեք մարդ չե՞ս խերներ։

—Երբեք։

Պաքարա շունչ առաւ։

—Կը սիրեմ զայն, մրմռաց, և անիկա ալ զիս պիտի սիրէ։

Ծօսքը աւարտելուն պէս, հինգերորդ յարկի պատուհանը բացուեցաւ և երիկ մարդու մը գլուխը երեւցաւ։ Պաքարայի անանկ եկաւ որ բովանդակ արիւնը սիրտը խուժեց, և դեմ դէզին կտրեցաւ։

—Ահաւասիկ, ըսաւ քրոջը, իսկոյն ետ նեռաւելով։

Սբրիզ պատուհանն ելաւ ու սկսաւ քթին տակէն երգել, որպէսզի աչքերը վեր առնէ երիտասարդը, որ բակը կը դիտէր անուշադիր ակնարկով։ Ֆէրնան Ռօչէ տեսաւ աղջիկը և բարեւեց։ Ցեռայ զարմացաւ անոր եռեւը տեսնելով դէմքը մը որ շատ կը նմանէր Սբրիզի։

—Քոյրս է, ըսաւ աղջիկը։

Ֆէրնան բարեւեց։

—Ըսէ իրեն որ թող բարեհաճի գալ և բարեւել մեզ, ըսաւ Պաքարա նոր գործաւորուհիին ականջէն վար։

Պաքարայի ձայնը պաղատագին չեչտ մը ունէր որմէ յուզուեցաւ Սբրիզ և առանց մտածելու այսպիսի ընթացքի մը թեթեւութեան վրայ, պոռաց երիտասարդին, մատովը նշան ընելով անոր։

—Եկէք ողջունեցէք մեզ, Պ. Ֆէրնան, եթէ ուրիշ գործ մը չունիք։

—Շատ չնորհակալ եմ ձեր հրաւէրին համար Օրիորդ, պատասխանեց երիտասարդը։ Դժբախտաբար ժամանակ չունիմ։ Այցելութիւն մը պիտի տամ և պէտք է որ հագուիմ։

—Դուրս կ'ելնէ՞, մրմռաց Պաքարա և շրթունքը խածաւ սրանդուելնէն։ Ո՛ւր երթալը պիտի հանկնամ։

Երիտասարդը նորէն բարեւեց երկու քոյրերը և պատուհանը գոցեց։

—Այո՛, կրկնեց Պաքարա, ո՛ւր երթալը գիտնալ կ'ուզեմ և պիտի գիտնամ։ Թերեւս կնոջ մը քով կ'երթայ։ Օ՛հ, կարծեմ թէ սոսկալի կերպով նախանձոտ պիտի ըլլամ։

Սբրիզ քրոջը ըսածներուն մտիկ կ'ընէր զարմանքով։

—Բայց Ֆէրնան ո՛չ ամուսնած է, ոչ սիրահարած։ դիտել տուաւ։

—Չէ, բայց պիտի ըլլայ, ըսաւ Պաքարա որուն քամայթ յոնքերը միացան սոսա ու սեգ կամքի մը մղումի տակ։

(Շարունակելի)

Տեր եւ Տնօրէն
ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Տ. ԴՈՒՍՈՒԲԵԱՆ

ՍԹԱՄՊՕԼ
33, 35, 37
ՖԻՆՃԱՆՃԼԱՐ ՓՈՂՈՑ
ԳՈՐԳԵՐ

ԿԱՀԱՒՈՐՄԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ
ՄՈՒՇԱՄՊԱ. — ԼԻՆՕԼԷՕՄ (ՄԱՆԹԱՐԼԸ ՄՈՒՇԱՄՊԱ) ՊԱՏԻ ՆԿԱՐԷՆ ԹՈՒՂԹԵՐ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԼԱԶԱՌՈ ՖՐԱՆՔՕ ԵՒ ՈՐԴԻՔ
14

ԲԵՐԱ
ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ
ԱՆԱՏՕԼՈՒ ԲԱՍԱԺ
ԹԻՒԼԵՐ ԵՒ ՍՓՕՐՆԵՐ

ԱՏԱՄԱԲՈՅԺ
Մ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է
ԿՈՒՐԱ. ՄԵԾ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՒՊՈՒ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 6
ՀԻՒԱՆԴ ԿԸՆԴՈՒՆԻ ԱՄԷՆ ՕՐ
կիրակի օրերը ժամադրութեամբ
50—7

Տ. Յակոբեան
Մեծ Վաճառատուն
Կիրպասների
Ձաշակ
Զարդարանք
Ապրանքներ
Ամենաէժան գներով
Հրապարակ Զէր Զօրանէ Էֆէնտի
30-40 դարուն շարժող ապրանքներ
Դիմեցէք Տ. Յակոբեան վաճառականը որ պիտի փրկէ ձեզ ամէն էրգանէ. Նոր և նաշխատոր, ճոխ չանապանութիւնք ձեր էրգասէրի նպաստաւոր գինիով։
Տ. Յակոբեան 12
Յեռաստանի յանկարծակի թանկ խնդի մէջ մեր ազգակից ազնիւ հիւրերուն անմիջապէս հրամայեցէք։ պիտի ղրկուին։
Վերջին գին

ՉԿԱՆ ԻՐՈՒԻ ՊԷՏՔ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ ՄԸ
ՄՕԲԻԼԱՅԻ ՁՈՒՏ ՉԿԱՆ ԻՐՈՒՂ
ԴԻՄԵԼ ԽԱՉԻԿ ՖԷՍՃԵԱՆԻ ԴԵՂԱՐԱՆԸ
Կ. Պոլիս, Մահմուտ Փաշա Պազի, «պօղոչանի»ին դէմ թիւ 261

Դեղարանս նկատելով որ՝ Պոլսոյ կարեւոր և կեդրոն մէկ տեղը գտնուելուն առթիւ, Մօրինայի ձկան իւղի մասին եղած խնդրանքները հետզհետէ շատցած է, սոյն խնդրանքներուն և ի մասնաւորի Ազնիւ յաճախորդաց գոհացում մը տալու և փոքր ինչ ծառայութիւն մը մատուցանելու համար, ուրախ եմ այս անգամ յայտարարելու թէ՝ մասնաւոր յանձնարարութեան մը համաձայն բերել տուած ըլլալով ԲԷԹԷՐ-ՄՕԼԼԷՐԻ Մօրենայի ձկան իւղին առաջին տեսակը, ԱՌԱՆՑ ՀՈՏԻ կը ծախուի Դեղարանս՝ թէ՝ մասնաւոր չիչերու մէջ և թէ քաշով, ամէնէն փոփկագոյն ստամոքսի համար իսկ խիստ տարխորհելի ըլլալով, թէ՝ մեծերու և թէ՝ տկարագոյն պզտիկ տղայոց։ Ուստի ամէն անոնք՝ որոնք կը փափաքին խմել թէ՝ ածան և թէ առանց հոտի զուտ և անխառդախ ձկան իւղ, թող հաճին դիմել դեղարանս, գէթ մէկ անգամուան փորձով մը ստուգելու մեր խօսքերուն ճշդութիւնը։

Դեղարանս այս առթիւ եւս նկատելով որ քիչ ժամանակուան մէջ պատիւը ունեցաւ իրապէս գնահատուիլ արդոյ հասարակութենէն, որմէ քաջալերուելով պէտքը կը զգայ իր ուղղութիւնը և նպատակը կրկին ներկայացնել հանրութեան։

ՆՊԱՏԱԿ.—Գոհ ձգել յաճախորդները միշտ՝ դեղերու թարմութեամբ, դեղագրերու արագ և ճշդապահ պատրաստութեամբ, գներու չափաւորութեամբ և արուեստին խղճամիտ գործադրութեամբ։

ՈՒՂՂՈՒԹԻՒՆ.— Մաքրութիւն, ապանեխման դրութիւն և պարկեշտութիւն դեղարանիս սկզբունք եղած են միշտ։

Եւրոպական տան մը հետ ալ բանակցած ըլլալով, ամէն շաբաթ Զուիցերական թարմ պատուաստի քիւպեր (աբը գալէմի) կը հասնին բօսթայով։

Ցիրնք նաև ամէն օր Դեղարան յաճախող Հայ և օտարազգի բժիշկներէն մասնաւորաբար ծանօթ ԲԺԻՇԿ ԱԼԼԱՀՎԷՐԴԻ Էֆ.՝ որ ամէն Գշ. Եշ. օրեր ժամը 8—11 իրեն դիմող հիւանդները կը դարմանէ իրեն ծանօթ փորձառութեամբ և մասնագիտութեամբ, դեղարանիս մասնաւոր դարմանասրահը։

ԴԵՂԱՐԱՆՍ ՈՒՆԻ ՆԱԵԻ ԳԻՇԵՐԱՑԻՆ ՍՊԱՍ 50—8

ՊԷԼ ՍՕՂՈՒԳԼԸՂԸՆԸ
ԹԷՏԱՎԻՒ ԳԱԲԻՍԻ

Տօգթոր Էվլանդիոն Էվրօքատա թարպիգ օլընան սօն ուսում իւէ ֆրէնկի խասթալըղընը մուվաֆֆագըյէթը թամ իւէ թէտավի էտէր. հէր կիւն սաաթ տէօրթէն օնա գատար կալաթատա, Սանտրգճըլարտա Գարագուշ Օթէլինին գարշուսընտա լամաճը տիւքքեանընին իւզերինտա 97 նումէրօլը քէնտի թէտավիխանէսինէ պուլունուր։ 40—7

Տօգթոր Կաւիդ Աթա

Ֆրանսայի մէջ Մօնբէլիէի համալսարանէն բժշկական վկայագիր ստանալէ ետք, Բարիզի հիւանդանոցներուն մէջ իր ուսումը կատարելագործած է։

Ներքին հիւանդութեանց մասնագէտ է, մասնաւորապէս կը դարմանէ ջղային հիւանդութիւններ։

Ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի կէս օրէ ետք, Պապը Ալի ճամտէսի 31 թիւ դարմանատանը մէջ։

Երեքշաբթի և հինգշաբթի օրերը ժամը 5էն մինչեւ 8, չքաւոր հիւանդները ձրիաբար կը դարմանէ։ 2—20

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԱՌԵՒՏՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԲԱՆԿԱԼԹԻ

Շուկայ եղած երիտասարդներուն համար
ԺԱ. ՇՐՋԱՆ

Մեր կիրակնօրեայ դասերու 11րդ շրջանը կը սկսի ներկայ Հոկտ. 31 կիրակի օր ժամ 7ին (Ը. Թ.)։

Եօթն ամսոյ միայն կիրակի օրերը, 3 ժամ զբաղմամբ կ'ուսուցուին հետեւեալները։

1. ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔ.—Առեւտրական օրէնք, սովորութիւնք, գործառնութեանց եղանակներ և այլն։

2. ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ.— Պարզ տոմար, կրկնատոմար, Բազրատոմար, ընթացիկ հաշիւներ և այլն։

3. ՀԱՇՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ.—Առեւ. շրջանակի մէջ պատահած ընդհանուր հաշիւներ։

Վճարումն է ամսական 40 ղրշ. կանխիկ։

Մասնաւոր դաս ուզողներուն ալ դասացում կը տրուի։

Ցաջողեալ կ'ստանան վկայագիր

Մրագիրը ձրի կը տրուի Մարգարեան և Պալենց գրատուներէն, Զաքմաքճըլար, Պոլիս։

Արձանագրութեանց համար քարթ բօսթալ մը ուղղել Բագրատունի վարժարան, Բանկալթի, Թուռնա փողոց և որոշեալ օրը դասի գալ վարժարան։

Հիմնադիր-Տնօրէն
10—4 ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ՏՕՔԹԷՕՐ Պ. ՊԷԶԱԶԵԱՆ

Հաստատուած է Սկիւտար, իր բնակարանը, Սէլլամիէ թաղ, Թարլա-Պաշի փողոց։— Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր թէ՝ իր տան և թէ թաղին բոլոր դեղարաններուն մէջ։

Ցանձնարարուած աղքատ հիւանդները ձրի կը դարմանէ ուրբաթ օրերը ժամը 7—10 իր բնակարանին մէջ և երեքշաբթի օրերը նոյն ժամերուն՝ Ի. ճատիւ՝ Քէրէսթէճեան Օնիկ էֆէնտիի դեղարանին մէջ։ 4—10

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Հագուստի խնդիրը վերջնականապէս լուծուած է այլ եւս։ Պատրաստ զգեստեղէնի մեծ վաճառատունը՝ ԷՄՆԻԵԷԹ որ Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամի հրապարակն Քրէսի Լիսճեան դրամատան վրայի յարկը հաստատուած է, երիկ մարդոց եւ տղոց յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու մեծ մթերք մը ունի միօր, որոնցմէ խիստ նուրբ, ձեւաւոր եւ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են ու ամէն քսակի յարմար եւ ածան գիներով կը ծախուին։

ԷՄՆԻԵԷԹ վաճառատունը իր կերպասները ուղղակի եւրոպական մեծ գործարաններէ մեծաքանակ բերելով տալով զանոնք ամէնէն ճարտար դերձակներու ձեռքով հագուստի կը վերածէ, այս բացառիկ պատճառով վաճառատան մէջ մեծ հանակութեամբ պատրաստուած հագուստները ամէն եղանակի նորաձեւութեան կը յարմարին եւ չափի վրայ կարուածներէն բնաւ չեն զանազանիր։ Ամէնէն աւելի հաճախի տէր ու դժուարահաճ անձինք անգամ գոհ կը բնան ԷՄՆԻԵԷԹի հագուստներէն, որոնք այսչափ կատարելագործութիւնով հանդերձ դիմացկուն ու դիւրամաշէջի ըլլալու առաւելութիւնն ալ ունին։ Մեր վաճառներուն ճշմարտութիւնը հաստատելու համար բաւական է ամենամ մը այցելել ԷՄՆԻԵԷԹ վաճառատունը։ Կիներու յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու համար յատուկ մասնաճիւղ մը կայ վաճառատան կից։ Գիները ճշմարտապէս վերջնական են։ զեղչ չկայ բնաւ։

Բազար կիւնլերի աչքդ տար
50 28

ՍԱՐԳԻՍ ԱԼԱՄԵԱՆ
ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԼՕՔՈՒՄ ՇԱՔԱՐԻ
Էսկի Զապիէ ճասսկսի, Ֆերուխ պէյ խանի տակ թիւ 57

Ցիշեալ գործարանը որ կը պատրաստէ պատէմլի, չամ ֆըստըգը, պէյազ ֆըստըգը, սաաչ ֆընտըգը, վանէլիալը, սագբզը և սաաչ պէրզամուալը տեսակները, երկար տարիներ է վեր հիմնուած է և իր գիներուն ժամնութեամբ ծանօթ է։ Դիմողները չառգոհ պիտի մնան։ Գաւառներէ յանձնարարութիւնը կ'ընդունուին կանխիկ բլլալու պայմանաւ և ֆօլի բօսդայ մը ղրկուին։ 3—1

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ

Մասնաճիւղ Ղալաթիոյ.— Քամմօնսօ Խան։

Պոլսոյ Գործակալութիւն.— Գաքրեր օղլու բասմաճին դիմաց Աշիր էֆ. Քիւթիւպճանէ փողոց։

Պոլսոյ Գործակալութիւնը, Ղալաթիոյ մասնաճիւղին նման, կը կատարէ Պանքայի ամէն տեսակ գործառնութիւններ։

Գործակալութիւնը կը կատարէ նաև գանձումներ Թուրքիոյ բոլոր գաւառներուն ինչպէս և Արտասահմանի համար։ 4—50

ՋԱՇԱՐԱՆ ԱԼԱԹՈՒՐՔԻ
ՏՈՒՆԻ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
ՄԱՐՈՒՐ ԵՒ ԱԾԱՆ

Ղալաթիա, կամուրջին հրապարակը Խալիլ փաշա օսգագ թիւ 18

ՀԱՃԻ ՆԵՇԱՆ

Նախկին խոհարարապետ Գումխանի, տարիէ մը ի վեր հաստատած է վերոյիշեալ ճաշարանը, ուր անգամ մը դիմողը կը հարկադրուի յաճախող ըլլալ, որովհետեւ կատարելապէս գոհ կը մեկնի թէ մաքրութենէն թէ համով հոտով կերակուրներէն և թէ գիներու չափաւորութենէն։

Սառոյց առաւելութիւններ՝ ջրի չափի կրնան գերազանցել ուրիշ մարդոց։

Փոփաքողներու՝ տուներն ալ կը ղրկուի։ 30—8

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՆԱՆՈՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

VICTORIA DE BERLIN

ԱԳԱՀՈՎԱԳՐ. ԳՈՒՄԱՐ ՄԻՆՉԵՒ 1903
1,325,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ՄԻՆՉԵՒ 1903
510,000,000 ՖՐԱՆՔ

ՀԻՄՆԵԱԼ 26 ՍԵՊՏ. 1853Ի ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ, ԵՒ ՈՒՂՂԱԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԵՒ

ՎԻՔԹՈՐԻԱ ՏԸ ՊԷՐԼԷՆ Ցամաքային Եւրոպոյ ամէնէն նզոր Ընկերութիւնն է

Ունի պայմաններ զորս Թուրքիոյ մէջ գործող ընկերութեանց և ոչ մին կրնայ կատարել։ Զոր օրինակ, 30 տարեկան անձ մը 25 տարուան տեւողութեամբ խառն (Mixte) ապահովագրութեան մը համար առաջին երեք տարիներու պարտի վճարել 424 ֆր., երրորդ տարիէն 10 % էն սկսելով մինչ 66 % կը զեղչուի վերջին տարին, որով ընդհ. վճարածը կ'ըլլայ 6255 ֆր. և առաջին օրէն արդէն իրեն տրուած 10000 ֆր.ի Ապահովագրական պայմանագրով կ'ստանայ [illegible] 10000 ֆր.ը, որով զուտ շահ ստացած կ'ըլլայ 3745 ֆրանք։ Բոլորովին անշատ ժողովրդական ճիւղ մըն ալ ունի չաբաթական վճարումներով և առանց բժշկական քննութեան։

Անմրցելի ԹԱՐԻՖԱՆԵՐ զուտակաց Ապագայի Ապահովագրութեանց

ԱՐԿԱԾԻ ՃԻՒՂ

Ապահովագրութիւն ՇՈՊԵՆԱՒԻ, ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ, ԹԻՒՆԷԼԻ, ԹՐԱՄՎԱՅԻ եւն. արկածներու դէմ, ոչխարհիս ամէն կողմը և ամբողջ կեանքի տեւողութեան ժամանակ, օրինակի համար՝ չաբաթական՝ փոքր վճարումով մը, այսինքն ՄԷԿ ՖՐԱՆԿՈՎ և վճարելի միմիայն մէկ տարուան համար (որ կ'ընէ 52 ֆրանք) այսպէսով ամբողջ կեանքին մէջ ապահովագրուած կ'ըլլայ 10,000 ֆր. մահուան պարգեւ, 15,000 ֆր. արկածէն յառաջ եկած անկարողութեան պարգեւ, և օրական հինգ ֆրանք՝ ժամանակաւոր անկարողութեան պարգեւ։

Տեսուչ՝
ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓԷՉԷՃԵԱՆ

Ընկերութեանս դրամատունն է՝ ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱ ի Պոլիս.= ՔՈՒԷՏԻ ԼԻՕՆԷ, ԳԵՐՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱՆ
ԼԻՍԱՋՕՐ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՑԻՉ

ՄԻՀՐԱՆ ՍԻՆԵՄ-ԳԱԼՖԱՆԵԱՆ
Պոլիս Գաքրրեհրօղլու խան թիւ 45 եւ 45 bis